

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Pirkanmaan hyvinvointialueen valiokuntaohjelma 2025–2029

Aluehallitus 27.1.2025
Aluevaltuusto 10.2.2025

Sisällysluettelo

1	Pirkanmaan hyvinvointialueen valiokuntamalli	2
1.1	Valiokuntaohjelma ja muut valiokuntatyötä määrittävät asiakirjat	2
1.2	Valiokuntien jäsenistö	3
2	Valiokunnat ja niiden tehtävät valtuustokaudella 2025–2029	4
2.1	Kaikkien valiokuntien käsittelemät kokonaisuudet	4
2.2	Lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta	5
2.3	Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta	6
2.4	Tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta	7
3	Valiokuntien toiminta	7
3.1	Lausunnot ja valiokuntamietinnöt	8
3.2	Valiokuntien ja vaikuttamistoimielinten yhteistyö	8
4	Valiokuntatyöskentelyn tuki	9
4.1	Puheenjohtajakollegio	9
4.2	Strateginen ohjaus ja järjestäminen	10
4.3	Valiokuntavastaavat ja muu valiokuntatyön tuki	10
5	Valiokuntatyön arviointi	10

1 Pirkanmaan hyvinvointialueen valiokuntamalli

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluevaltuuston alaisuudessa toimii kolme valiokuntaa. Valiokuntien työskentelyn tavoitteena on tukea aluevaltuuston päätöksenteon strategisuutta, ennakoitavuutta, tietoperusteisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Lisäksi ne tuovat esiin alueen asukkaiden näkökulmaa hyvinvointialueen ja sen asukkaiden kannalta merkittävissä asioissa. Valiokuntien toimikausi on valtuustokausi.

Aluevaltuusto päättää valiokuntien tehtävistä valiokuntaohjelmassa. Valiokunnilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan ne osallistuvat aluevaltuuston tehtävänalaan kuuluvien strategisten päätösasioiden valmisteluun. Valiokunta voi määräenemmistön päätöksellä käsitellä ennakollisesti myös muita ajankohtaisia ja tärkeitä asioita.

Valtuuston päätösvaltaan kuuluvia asioita ovat esimerkiksi hyvinvointialuestrategia, hallintosääntö, talousarvio ja taloussuunnitelma, hyvinvointialuestrategiaan perustuvat strategiset ohjelmat sekä palvelujen verkoston kehittämisen periaatteet ja palvelujen verkoston kehittämiseen liittyvät merkittävät ohjelmat.

Valiokunnat tuottavat käsittelemistään asioista kannanoton, joka liitetään asian valmisteluaineistoon. Aluehallituksen esittelijä tekee asiassa päätösehdotuksen aluehallitukselle. Valiokunnan esittämät huomiot eivät juridisesti sido virkavalmistelua, esittelijöitä tai aluehallitusta. Päätösasioiden esittelyssä tulee kuitenkin tuoda ilmi valiokunnan kanta asiaan. Aluehallitus tekee asiassa päätösehdotuksen aluevaltuustolle.

1.1 Valiokuntaohjelma ja muut valiokuntatyötä määrittävät asiakirjat

Hallintosäännössä määritellään Pirkanmaan hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä, toimielimet sekä tehtävien ja toimivallan jako eri toimielinten välillä. Hallintosääntöön sisältyvät kirjaukset valiokuntien määrästä ja jäsenistöstä.

Valiokuntaohjelma on hallintosäännön kirjauksia täydentävä asiakirja, jossa kuvataan valiokuntien nimet, tehtäväalueet ja toiminnan periaatteet. Valiokuntaohjelmassa käsitellään lisäksi valiokuntatyön tuen ja arvioinnin keinoja.

Valiokuntaohjelma valmistellaan ja hyväksytään aluevaltuustossa valtuustokausittain. Valtuustokaudelle 2025–2029 ohjelma hyväksytään poikkeuksellisesti edeltävän valtuustokauden aikana. Tämä johtuu siitä, että ohjelma saattaa loppuun vuonna 2024 toteutetun Demokratiarakenteen kehittämisprojektin toimeenpanoon kuuluvan valiokuntarakenteen uudistamisen. Jatkossa valiokuntaohjelma valmistellaan valtuustokausien alussa.

Valiokuntien käytännön työtapoihin liittyvät valiokuntaohjelman kirjaukset tarkentuvat valiokuntien käsikirjassa. Siinä kuvataan asioiden vireilletulo ja käsittelyprosessit sekä valiokuntien kokous- ja työskentelytavat. Valiokuntien käsikirjan hyväksyy valiokuntien puheenjohtajakollegio.

1.2 Valiokuntien jäsenistö

Kuhunkin Pirkanmaan hyvinvointialueen kolmeen valiokuntaan kuuluu 15 jäsentä, joista yksi toimii valiokunnan puheenjohtajana ja kaksi valiokunnan varapuheenjohtajina. Aluevaltuusto nimeää valiokunnat, niiden puheenjohtajan, varapuheenjohtajat, jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Jäsenet valitaan valiokuntiin valtuustokaudeksi.

Valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi voidaan nimetä aluevaltuutettuja tai varavaltuutettuja. Valiokunnan kokoukseen osallistuu varsinainen jäsen. Hän kutsuu sijaansa varajäsenen, mikäli on estynyt osallistumaan kokoukseen.

Mikäli valiokunnan jäsen haluaa erota tehtävästään, on hänen ilmoitettava asiasta kirjallisesti. Jäsen toimii tehtävässään, kunnes hänelle on myönnetty ero.

Hyvinvointialueen aluevaltuustoryhmät sopivat valiokunnan jäsenen eroamisen ja erottamisen käytänteistä.

Valiokuntien kokoonpanossa tulee huomioida tasa-arvolain kiintiösäännökset naisten ja miesten yhtäläisistä osallistumismahdollisuuksista. Säännöksistä poikkeaminen on mahdollista vain erityisestä syystä.

2 Valiokunnat ja niiden tehtävät valtuustokaudella 2025–2029

Pirkanmaan hyvinvointialueen valiokuntarakenne perustuu ns. hybridimalliin.

Hybridimallilla tarkoitetaan tässä yhteydessä rakennetta, joka koostuu kahdesta hyvinvointialueen asukasryhmien mukaan nimetystä elämänkaarivaliokunnasta ja yhdestä temaattisesta valiokunnasta. Valiokunnat ovat:

- lasten, nuorten, perheiden ja työkäisten valiokunta
- ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta
- tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta.

Lasten, nuorten, perheiden ja työkäisten valiokunta sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta käsittelevät palvelukokonaisuuksia sekä hyvinvointialueen toiminnan ja toimintaympäristön muutoksia, jotka vaikuttavat valiokuntien kohderyhmiin.

Tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta käsittelee asioita, jotka eivät rajaudu tiettyihin asukas- tai asiakasryhmiin tai heidän palveluihinsa, ja jotka koskettavat koko hyvinvointialueen organisaatiota tai suurta osaa siitä.

Valiokuntien tehtäväalueet on kuvattu tarkemmin luvuissa 2.1, 2.2, 2.3 ja 2.4.

2.1 Kaikkien valiokuntien käsittelemät kokonaisuudet

Osa aluevaltuuston päätösvaltaan kuuluvista strategisista päätösasioista tuodaan käsiteltäväksi kaikkiin valiokuntiin. Tämä takaa valiokunnille mahdollisuuden laaja-alaiseen hyvinvointialueen toiminnan tarkasteluun ja varmistaa, että eri väestöryhmien tarpeet ja näkökulmat otetaan huomioon päätöksenteossa.

Valiokunnat käsittelevät asioita tehtäväalueensa näkökulmasta.

Kaikkien valiokuntien käsittelyyn tulevien asioiden esitleminen voidaan toteuttaa valiokuntien yhteisessä infotilaisuudessa tai seminaarissa, tai kunkin valiokunnan kokouksessa. Päätösvalmistelijat vastaavat siitä, että valmistelumateriaaleissa huomioidaan kunkin valiokunnan tehtäväalueet ja niihin liittyvät erityiset kysymykset ja näkökulmat.

Kaikissa valiokunnissa käsiteltäviä asioita ovat:

- hyvinvointialueen strategia
- talousarvion tavoitteet
- investointisuunnitelma
- palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet
- hyvinvointikertomus- ja suunnitelma
- palveluiden järjestämisen tapoihin liittyvät strategiset ohjelmat ja muut muutosesitykset, jotka vaikuttavat laajasti useisiin palvelukokonaisuuksiin tai asiakasryhmiin (esim. monituottajuusohjelma, hankintaohjelma, omavalvontaohjelma)
- valiokuntien tehtäväalueisiin, toimintaan tai rakenteeseen liittyvät muutokset
- edellä mainittuihin rinnastettavat ohjelmat tai muut päätösaasiat

Kaikkien valiokuntien tehtäviin kuuluu edistää osaltaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden yhteensovittamista ja sujuvaa sidosryhmäyhteistyötä. Palveluiden yhteensovittaminen tarkoittaa, että asiakkaan tarvitsemat palvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden eri palveluiden ja palvelutasojen (perustason ja erityistason palvelut) välillä. Sidosryhmäyhteistyöllä viitataan hyvinvointialueen keskeisimpien kumppanien ja hyvinvointialueen toiminnan vaikutuspiirissä olevien toimijoiden tunnistamiseen sekä yhteisen ymmärryksen luomiseen ja yhteistyöhön näiden toimijoiden kanssa.

Lisäksi kaikkien valiokuntien tehtävänä on edistää strategisten päätösaasioiden tuloksellista valmistelua ja hyvinvointialuestrategian toteuttamista. Valiokunnat myös osaltaan tukevat Pirkanmaan hyvinvointialueen Asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelmaan kirjattujen asiakas- ja asukasosallisuuden tavoitteiden toteuttamista ja hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä.

2.2 Lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta

Lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta tarkastelee hyvinvointialueen palvelukokonaisuuksia, toimintatapoja ja toimintaympäristön muutoksia lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten näkökulmasta. Kaikkien valiokuntien käsittelemien asioiden lisäksi valiokunnan käsittelyyn tuotavia asiakokonaisuuksia ovat muun muassa sen kohderyhmiin vaikuttavat:

- strategiset ohjelmat tai kehittämisohjelmat
- selvitykset ja raportit hyvinvointialueen lapsille, nuorille, perheille ja työikäisille suunnatuista palveluista
- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävä yhteistyö sidosryhmien kanssa
- aluevaltuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt hyvinvointialuealoitteet tai valtuustoaloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet
- nuorisovaltuuston toimintakertomus ja/tai muut selvitykset tai raportit, jotka käsittelevät asiakkaiden ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista.

Lisäksi lasten, nuorten, perheiden ja työikäisten valiokunta osallistuu merkittävien strategisten päätösten vaikutusten arviointiin ja ennakoarviointiin kohderyhmiensä osalta.

2.3 Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta käsittelee hyvinvointialueen palvelukokonaisuuksia, toimintatapoja ja toimintaympäristön muutoksia ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden näkökulmista. Kaikkien valiokuntien käsittelemien asioiden lisäksi valiokunnan käsittelyyn tuotavia asiakokonaisuuksia ovat muun muassa sen kohderyhmiin vaikuttavat:

- strategiset ohjelmat tai kehittämisohjelmat
- selvitykset ja raportit hyvinvointialueen ikääntyneille ja vammaisille henkilöille suunnatuista palveluista
- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävä yhteistyö sidosryhmien kanssa
- aluevaltuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt hyvinvointialuealoitteet tai valtuustoaloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet
- vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston toimintakertomus ja/tai muut selvitykset tai raportit, jotka käsittelevät asiakkaiden ja asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista.

Lisäksi ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden valiokunta osallistuu merkittävien strategisten päätösten vaikutusten arviointiin ja ennakoarviointiin kohderyhmiensä osalta.

2.4 Tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta

Tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunnan tehtäväalue kattaa asiakokonaisuudet, jotka eivät rajaudu tiettyihin asukas- tai asiakasryhmiin tai heidän palveluihinsa, ja jotka koskettavat koko hyvinvointialueen organisaatiota tai suurta osaa siitä. Tehtävissä ja toiminnassa korostuvat valiokunnan nimen mukaisesti turvallisuuteen liittyvät teemat sekä tulevaisuusorientaatio. Valiokunta osallistuu merkittävien strategisten päätösten vaikutusten arviointiin ja ennakkoarviointiin omalla tehtäväalueellaan.

Kaikkien valiokuntien käsittelemien asioiden lisäksi tulevaisuus- ja turvallisuusvaliokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät:

- hyvinvointialueen turvallisuuteen, varautumiseen ja valmiuteen sekä näiden osalta tehtävään strategiseen sidosryhmäyhteistyöhön
- ensihoitoon ja pelastustoimeen (ml. palvelutasopäätös)
- riskienhallintaan, tietoturvaan ja sisäiseen valvontaan
- tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan ja hyvinvointialueen sidosryhmäyhteistyöhön näissä teemoissa
- hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseen
- kestävän kehityksen periaatteisiin ja niiden toteutumiseen hyvinvointialueen toiminnassa.

3 Valiokuntien toiminta

Valiokuntien työskentelyssä noudatetaan hyvinvointialuelain, hallintolain sekä julkisuuslain säännöksiä ja muiden hyvää hallintoa ohjaavien säännösten periaatteita. Lisäksi valiokuntatyöskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintosäännön päätöksentekoa ja hallintomenettelyä koskevia määräyksiä.

Valiokunnan jäsenen esteellisyyttä arvioidaan samalla tavalla kuin aluevaltuutetun esteellisyyttä. Jäsenen tulee tuoda esiin esteellisyytensä asioiden käsittelyyn.

Tarvittaessa puheenjohtajisto ottaa kantaa esteellisyyteen.

Asiat tulevat valiokuntien käsittelyyn pääsääntöisesti virkavalmistelun kautta.

Poikkeuksen muodostavat aiemman päätösvalmistelun ulkopuoliset asiat, joihin valiokunta päättää määräenemmistöllä ottaa kantaa. Käsiteltävän asian koskettaessa useampaa kuin yhtä valiokuntaa, voivat valiokunnat sopia yhteistyöstä

tapauskohtaisesti. Työskentelyn käytänteet ja toimintatavat kuvataan tarkemmin valiokuntien käsikirjassa.

Valiokunnan kokoukset eivät ole julkisia, mutta kokouksista laadittava muistio sekä valiokuntien lausunnot ja mietinnöt ovat julkisia asiakirjoja.

3.1 Lausunnot ja valiokuntamietinnöt

Valiokunnat voivat esittää näkemyksiään lausuntoina tai valiokuntamietintöinä. Niiden valmistelun ja käsittelyn prosessit kuvataan tarkemmin valiokuntien käsikirjassa.

Valiokunnan lausunnot ja mietinnöt aluevaltuuston päätösvaltaan kuuluvissa asioissa liitetään osaksi aluehallitukselle toimitettavaa valmisteluaineistoa.

Lausunto ilmaisee valiokunnan kannan asiaan, jota on käsitelty valiokunnan kokouksessa. Se sisältää viittauksen tehtyyn valmisteluun ja perustelut valiokunnan näkemykselle. Lausunto kirjataan kokouksen pöytäkirjaan tai julkaistaan erillisenä liitteenä ja toimitetaan tiedoksi asian valmistelijoille. Valiokunnan puheenjohtajisto vastaa lausunnon valmistelusta.

Valiokuntamietintö on lausuntoa laajempi valiokunnan koostama analyysi aluevaltuuston päätösvaltaan ja valiokunnan tehtävänalaan kuuluvasta aiheesta sekä siihen liittyvistä olennaisista kysymyksistä. Se sisältää valiokunnan perustellun näkemyksen asiasta ja voi sisältää toimenpidesuosituksia. Valiokunta voi määräenemmistön päätöksellä käsitellä mietinnössä myös muita ajankohtaisia ja tärkeitä asioita.

Valiokunnat laativat mietinnön puheenjohtajiston johdolla. Mietinnön vaikuttavuutta tukee sen kytkeytyminen hyvinvointialueen muuhun päätösvalmisteluun. Valiokunnat voivat tarpeen mukaan tehdä yhteistyötä tai kuulla toisiaan mietinnön valmistelussa. Valiokuntien puheenjohtajat sopivat yhteistyön käytänteistä tapauskohtaisesti.

Valiokunnan jäsen voi jättää eriävän näkemyksen valiokunnan lausuntoon ja valiokuntamietintöön.

3.2 Valiokuntien ja vaikuttamistoimielinten yhteistyö

Pirkanmaan hyvinvointialueella toimii kolme lakisääteistä vaikuttamistoimielintä: nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto. Lain hyvinvointialueesta

(611/2021, 32 §) mukaan vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Lisäksi vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Vaikuttamistoimielimet eivät kuitenkaan ole hyvinvointialueen toimielimiä, eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa tai tehdä hyvinvointialuetta sitovia päätöksiä tai sopimuksia.

Vaikuttamistoimielimet voivat toimittaa valiokunnille aloitteita, kannanottoja, lausuntoja tai muuta materiaalia asioissa, jotka tulevat valiokuntien käsittelyyn. Valiokunnat voivat myös pyytää vaikuttamistoimielinten jäseniä kokouksiinsa asioissa, jotka koskettavat yhtä tai useampaa vaikuttamistoimielintä. Päätöksen vaikuttamistoimielinten edustajien kutsumisesta kokoukseen tekee valiokunnan puheenjohtajisto.

Vaikuttamistoimielinten ja valiokuntien yhteistyön tapoja arvioidaan ja tarvittaessa täsmennetään yhdessä vaikuttamistoimielinten ja valiokuntien edustajien kanssa.

4 Valiokuntatyöskentelyn tuki

Valiokuntatyöskentelyn tuen tavoitteena on varmistaa, että valiokunnat pystyvät toteuttamaan niille edellä määritellyjä tehtäviä tehokkaasti ja tarvittavaan tietoon sekä asiantuntemukseen perustuen.

4.1 Puheenjohtajakollegio

Puheenjohtajakollegio koostuu valiokuntien sekä aluevaltuuston puheenjohtajista, varapuheenjohtajista ja aluehallituksen puheenjohtajasta. Se kokoontuu aluevaltuuston puheenjohtajan kutsusta tarpeen mukaan. Puheenjohtajakollegioon voivat osallistua myös valiokuntavastaavat.

Kollegion tehtävänä on yhteensovittaa valiokuntien toimintatapoja ja vahvistaa valiokuntien keskinäistä sekä valiokuntien ja aluevaltuuston välistä yhteistyötä. Kollegio osallistuu valiokuntatyön kehittämiseen ja hyväksyy valiokuntien käsikirjan.

4.2 Strateginen ohjaus ja järjestäminen

Valiokuntien vaikuttavuuden ja työskentelytapojen kehittämistä, yhdenmukaisuudesta, seurannasta ja arvioinnista vastaavat viranhaltijatasolla osaltaan valiokuntavastaavat sekä strategisen ohjauksen ja järjestämisen tehtäväalueen hallinto.

Hallinnon ohjausroolin tavoitteena on varmistaa, että valiokuntien toiminta kytkeytyy johdonmukaisesti Pirkanmaan hyvinvointialueen muuhun virka- ja poliittiseen päätöksentekoon ja tukee hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden toteutumista. Se myös seuraa, että strategiset asiat jakautuvat valiokuntien käsittelyyn tarkoituksenmukaisesti ja valiokuntien työjakoa noudattaen.

Hallinto pyrkii toiminnassaan tuottamaan valiokunnille ennakoivasti tietoa niiden valmisteluun tulevista asioista esimerkiksi valiokuntien vuosikellojen avulla.

4.3 Valiokuntavastaavat ja muu valiokuntatyön tuki

Valiokunnille nimetään valiokuntavastaavat. Heidän tehtävänä on tukea valiokuntien toimintaa ja ohjata siihen liittyvää viranhaltijavalmistelua yhdessä strategisen ohjauksen ja järjestämisen tehtäväalueen hallinnon kanssa.

Valiokuntavastaavat varmistavat osaltaan, että valiokunnan työskentely on ennakoitua sekä suunnitelmallista ja kytkeytyy ajankohtaiseen päätösvalmisteluun.

Valiokuntakoordinaattori ja toimielinsihteeri tukevat osaltaan valiokuntatyöskentelyä.

5 Valiokuntatyön arviointi

Valiokuntatyön vaikuttavuus perustuu aluevaltuutettujen mahdollisuuteen osallistua ajankohtaisten strategisten päätösasioiden valmisteluun.

Valiokunnat voivat arvioida toimintaansa ja sitä, miten niiden työskentely edistää aluevaltuuston päätöksentekoa ja hyvinvointialueen toimintaa. Arvioinnin tukena voidaan käyttää toiminnan ja talouden mittaritietoja, kuten koontia valiokunnan käsittelemistä asioista ja niiden teemoittaisesta jakautumisesta sekä valiokuntien talouden toteumatietoja.

Itsearviointit ovat osa valiokunnan toiminnan säännöllistä arviointia. Pirkanmaan hyvinvointialueen toimielinten käytössä on yhtenäinen itsearviointipohja, minkä

käyttäminen mahdollistaa pitkän aikavälin seurantatiedon keräämisen ja tulosten vertailun toimielinten välillä. Itsearviointin toteutus ja tulokset käydään läpi valiokuntien kokouksissa.

Aluevaltuusto seuraa ja arvioi valiokuntien toimintaa. Hallintosäännön mukaan aluevaltuuston puheenjohtajisto seuraa valtuuston valiokuntien työskentelyä ja voi tarvittaessa osallistua valiokuntien kokouksiin puhe- ja läsnäolo-oikeudella.

Aluevaltuuston puheenjohtaja voi tarpeen mukaan pyytää valiokunnan edustajia esittelemään sen toimintaa tai esimerkiksi valiokunnan valmistelemaa mietintöä.

